

Ještě k rozhodčím doložkám

Na stránkách epravo.cz byl publikován článek pod č. 60076. „Zneužívání rozhodčích doložek – stále nevyřešený problém“. Možná víc než obsah článku považuji za problematický jeho nadpis. Jde o tvrzení, používané v poslední době tak často, že se již stalo axiomem a nikdo se nezabývá jeho pravdivostí. To, že rozhodčí doložky jsou v některých případech zneužívány, je nesporné. V jakém počtu a tedy, zda to skutečně je problém, nikde zjistit nejde. Případá mi to asi stejné, jako bychom na základě jednoho rozhodnutí ESLP, které uzná, že postupem zdejších soudů byla porušena základní práva stěžovatele dovozovali, že justice zneužívá svého postavení k nezákonným rozhodnutím.

Ještě jsem neslyšel žádného kritika rozhodčích doložek, aby uvedl, kolik ročně je uzavíráno smluv, které zmíněné doložky obsahují. Po pravdě on to nikdo ani pořádně neví, slyšel jsem odhady, podle kterých se tento počet pohybuje někde mezi sto až několika sty tisíci ročně. Nikdo ani odhadem nevyčíslil počet evidentně zneužitých rozhodčích doložek, tedy případů, kdy by mimo veškerou pochybnost soud rozhodl jinak. Bez těchto vstupních údajů je jakákoliv kritika rozhodčích doložek jen prezentací ničím nepodloženého dojmu stavícího spíše na emocích než na racionálním hodnocení.

Praxe rozhodování ve věcech sporů vyplývajících ze smluv o spotřebitelském úvěru v rozhodčím řízení a „ve velkém“ není žádným perfidním výmyslem, ale snahou získat ve skutkově a právně jasné věci rozhodnutí co nejrychleji. Až na výjimky, jejichž počet či procentuální podíl na celkovém počtu rozhodčích doložek nebyl nikdy nikým doložen, není volba rozhodčího řízení motivována snahou okrást spotřebitele, což by soud nepřipustil. Odhaduji, že tak v 99% případů je situace zcela jasná. Spotřebitel v roli dlužníka by u soudu nedopadl jinak než dopadne u rozhodce, byl by odsouzen k zaplacení dlužné částky, jen by to déle trvalo. To by podle mého přesvědčení byl jediný efekt soudní ochrany, které se autor článku dovolává ve prospěch spotřebitelů – dlužníků. Tento argument je také odpovědí na podezřívavá tvrzení o tom, že rozhodci jsou vlastně ekonomicky závislí na subjektu, který si do smlouvy dává rozhodčí doložku, tedy poskytovatel spotřebitelského úvěru, což vede k tomu, že nerozhodují proti němu. Měl jsem možnost věc konzultovat s rozhodci, kteří sumárně rozhodují několik desítek tisíc věcí ročně. Případů, kde by vůbec byl uplatněn nějaký právní argument a který by stál za úvahu, lhostejno zda důvodný či nedůvodný, v této souvislosti nebylo zmíněno ani deset. Všichni dlužníci totiž velmi dobře vědí, že jsou dlužníky a co dluží. Pokud se vůbec k rozhodčí žalobě vyjádří, pak vrchol jejich námitek je, že momentálně nemají peníze, uznávají dluh, ale chtěli by splácet nejlépe po stokorunách měsíčně apod. Tedy argumenty, které nemají žádnou váhu. Při takovéto skladbě věcí není vůbec problém pro rozhodce rozhodovat ve prospěch věřitele prostě proto, že žaloby jsou důvodné. A na druhou stranu, výjimka, např. námitka, že smlouvu nepodepsal spotřebitel, ale někdo jiný, dlužník není způsobilý k právním úkonům apod., je tak ojedinělou, že se zamítavým rozhodnutím nikdo dál nezabývá. Stejně tak nikomu nečiní problémy, jsou-li v některých případech řízení zastavována, protože dlužník ještě před podáním návrhu zaplatil. Nikdo se za této situace nepozastavuje nad tím, že v takovém případě není žalobci přiznána náhrada nákladů řízení. Jak jsem uvedl, stejně by to vypadalo u soudu, který by vydal platební rozkazy bez jakéhokoliv slyšení účastníka, nepochybně i bez hlubšího zkoumání uplatněného nároku a ponechal na žalovaném, zda a jak se bude bránit. Zcela rozhodně tvrdím, že těch, kteří by se bránili, by byl naprostý zlomek, a to navíc bez větší šance na úspěch. Tedy celkový obraz by se nezměnil, na konci příběhu by nastupovali exekutoři a vše by bylo jako za rozhodců, pouze s jedním a nikoliv drobným detailem. Jak jsem uváděl, nikdo přesně neví, kolik rozhodčích nálezů ve věcech spotřebitelských úvěrů je na území České republiky vydáváno.

Poměrně přesně za to víme, že podle statistiky Ministerstva spravedlnosti ČR bylo v roce 2008 pravomocně skončeno 313.457 věcí. Má-li pravdu strážlivější odhad, který tvrdí, že ročně je rozhodováno v rozhodčím řízení asi sto tisíc sporů plynoucích ze spotřebitelských smluv, pak by v případě likvidace této formy řešení sporů soudní nápad stoupl přibližně o jednu třetinu. Mají-li pravdu ti, kteří tvrdí, že takto je v rozhodčím řízení rozhodováno dvě stě nebo dokonce tři sta tisíc věcí, je jasné, jaký nárůst nápadů by to znamenalo. Takže každý, kdo zná justiční praxi, si dokáže dokonale představit, co by způsobilo jenom sto tisíc věcí navíc. A to i kdyby měly být ve velké většině případů řešeny promptně platebním rozkazem, proti kterému by nebyl podán odpor. V takovém případě by ovšem soudní řízení neposkytlo spotřebiteli – dlužníkovi o nic větší právní komfort než řízení rozhodčí. Pouze v případě, kdy by podal odpor, případně odvolání proti rozsudku soudu I. stupně, by si dlužník soudní řízení opravdu užil. Jak dlouho by ovšem v takovém případě trvalo, si lze jenom domýšlet a lze si také domýšlet, co by takový příval kauz znamenal pro civilní soudy jako takové. Stranou ponechávám náklady řízení, které by dramaticky narůstaly o náklady právního zastoupení, zejména pokud by právníci jednotlivých věřitelů museli cestovat k soudům po celé republice a samozřejmě v případě neúspěchu spotřebitele by díky časové prodlevě také dost rostly úroky z prodlení.

S jistou výhradou lze nad souhlasit s autorem článku v tom, že určitá regulace, která by zabránila těm nekřiklavějším případům není na škodu. Za sebe ovšem současně podotýkám, že mi systémově připadá skoro beznadějně řešit cestou legislativní regulace to, co je pravou a jedinou příčinou problémů se spotřebiteli, kteří se stávají dlužníky a posléze exekuvovanými. Tedy ochota části populace riskantně nebo dokonce beznadějně se zadlužit. A taky mi připadá nefér pokoušet se přesně podle principů kolektivní odpovědnosti likvidovat jedno odvětví právních služeb kvůli chybám některých rozhodců.

JUDr. Tomáš Sokol
předseda představenstva
Společnosti pro rozhodčí řízení a.s.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Genderový audit jako strategický nástroj zaměstnavatele: Jak se připravit na implementaci směrnice 2023/970?](#)
- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Pokuta za švarcsystém kurýrů Rohlíku potvrzena Ústavním soudem](#)
- [Nařízení prodeje jednotky jako ultima ratio ochrany práv ostatních vlastníků?](#)
- [Metropolitní plán schválen. Je Váš projekt v bezpečí?](#)
- [10 otázek pro ... Pavla Černého](#)

- [Souhrn významných událostí ze světa práva](#)
- [Platformová práce](#)
- [Posouzení shody dle AI Act - zkušenosti z praxe](#)
- [Začínají soudy zohledňovat náklady podnikatelů při plnění právních povinností v oblasti e-commerce?](#)
- [Systémová podjatost ve správním řízení aneb požadavek na překročení nadkritické míry rizika systémové podjatosti](#)